

VÝTVARNÁ VÝCHOVA (ZŠ)

UMENIE A KULTÚRA (SŠ)

HODNOTENIE NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE

V predmete výtvarná výchova (5. až 8. roč.)

V súlade s ročníkovými kompetenciami sa hodnotia tieto aspekty:

- a) prístup k činnostiam z hľadiska tvorivosti
- b) otvorenosť voči experimentovaniu
- c) cieľavedomosť riešení
- d) záujem z aspektu edukačných úloh, schopnosť spolupracovať, zaujímať stanoviská k výsledkom
- e) priebeh získavania zručností /technické, formálne, mentálne spôsobilosti, vnímanie, prežívanie, schopnosť analyzovať, syntetizovať, interpretovať zážitky
- f) priebeh získavania vedomostí, pochopenie diela a interpretovanie
- g) znalosť materiálov, techník, médií a procesov - spôsob realizácie výsledného artefaktu

ABSOLVOVAL

- Žiak je iniciatívny, tvorivý vo výtvarnom vyjadrovaní, uplatňuje vlastné nápady so zreteľom na edukačný cieľ, je otvorený voči novým podnetom.
- Žiak dokáže vyjadriť veku primerané postoje vkus, názor, spolupráca, individualita z oblasti vizuálnej kultúry.
- Žiak ovláda zručností (technické, materiálové, nástrojové) podľa požiadaviek ročníkových kompetencií na vynikajúcej úrovni.
- Žiak preukazuje veku primerané mentálne spôsobilosti – na úrovni vnímania, prežívania, fantázie a predstavivosti, vytvárania vlastných koncepcií.
- Žiak dokáže veku primerane pomenúvať a interpretovať svoje zážitky, činnosti a ich výsledky.
- Žiak preukazuje vedomosti z oblasti vizuálnej kultúry, o štýloch, ťažiskových obdobiach, nosných umelcoch a médiách.
- Žiak dokáže rešpektovať vlastný tvorivý výsledok a je tolerantný voči tvorivým prejavom, názorom a vkusu iných.
- Žiak realizoval artefakt primerane svojmu veku a schopnostiam.
- Žiak dokáže reagovať na podnet, vie sa zamyslieť a definovať si, čo chce docieľiť.
- Žiak vie pracovať s chybou, vie žiadať o pomoc a je schopný akceptovať odlišný názor.
- Žiak vie zhodnotiť vlastný výkon, prezentovať vlastnú prácu.

NEABSOLVOVAL

- Žiak na vyučovaní vyučovacieho predmetu nepracuje.
- Žiak sa neospravedlnene vyučovania nezúčastňuje.
- Žiak nemá záujem o výtvarné aktivity, neguje vyučovací proces, nespolupracuje, neprijíma podnety, nepretvára do výtvarnej podoby edukačné ciele a momenty.
- Žiak nemá priebežné hodnotenie v 70% tvorby (realizoval najviac 30% tém, úloh)

Poznámky:

Ťažiskom je samotný proces. Finálna tvorba nemusí byť vždy hodnotená, ak sa jedná napr. o prípravný náčrt, cvičenie, experimentovanie, doplnkové a rozširujúce námety, postrehy, schémy, a pod. Nepoužitie známok (formatívne hodnotenie) je rovnako silná didaktická metóda ako sumatívne hodnotenie, ak sú tieto metódy v správnej vzájomnej interakcii. Tieto kritéria sú aplikovateľné i v iných výchovách.

HODNOTENIE NA GYMNÁZIU

Klasifikácia v predmete Umenie a kultúra na gymnáziu (pre I. GA, II. GA)

Hodnotenie v predmete umenie a kultúra na strednej škole funguje ako spätná väzba, ktorá žiakovi prezentuje názor okolia (v tomto prípade učiteľa, resp. školy, spolužiakov) na kvalitu a význam jeho činnosti. Zároveň zaraďuje činnosť a osobnostné premeny žiaka medzi veličiny, ktoré sú pre dané okolie (spoločnosť) hodnotou.

Oblasť prežívania, interpretácie sveta a vyjadrovania, oblasť postojov, to všetko predstavuje procesy, ktoré sú v takej miere viazané na individuálne vlastnosti a podmienky jednotlivca, že možnosť ich kvantifikácie a objektivizácie je veľmi obmedzená. Rozvinutie práve týchto procesov je však cieľom predmetu umenie a kultúra. Napriek tomu citlivé rozlíšenie, pomenovanie i záverečné uznanie procesov rozvoja osobnosti sú pre ich nositeľa a vývoj žiaka dôležité.

Špecifikom výchovy v predmete umenie a kultúra je, že sa očakáva vlastný prístup žiaka k aplikácii vyjadrovacích prostriedkov, nástrojových a koordinačných zručností v rozvoji vlastného vnímania. Očakáva sa samostatný prístup žiaka najmä v oblasti chápania a interpretácie kultúrnych artefaktov a pri vytváraní vlastných symbolických reprezentácií skutočnosti či svojho vnútorného sveta. Umenie a kultúra sa nenapĺňa len realizáciou požadovanej edukačnej úlohy na vyučovaní, ale tento program tvorí východisko k samostatnému (tvorivému) seba-vyjadrovaniu žiaka. Predmet by inak nespĺňal svoje poslanie: formovať mentálne štruktúry žiaka v smere k aktívnej otvorenosti voči rôznorodým interpretáciám a v smere k tvorivému vyjadrovaniu sveta a seba.

Hodnotenie tohto predmetu má v prvom rade funkciu pozitívne motivovať žiaka, usmerniť jeho osobnostný vývoj a rozvinúť v ňom kultúrne potreby. Tu musí učiteľ brať ohľad na schopnosti,

nadanie, ambície, vkus a predchádzajúce výkony žiaka. Hodnotenie je aj porovnaním v rámci skupiny žiakov (triedy). Toto porovnanie má mať najmä výchovný charakter. Pri zohľadnení osobitosti každého žiaka poskytuje triede aj žiakovi obraz o pestrości prístupov, o rôznych formách pochopenia problematiky v triede i o rozvrstvení škály postojov, názorov a aktivity medzi jednotlivými žiakmi. Nehodnotíme teda len výsledok činnosti (vytvorený artefakt, vyjadrenú interpretáciu, pomenovaný zážitok), ale celý výchovný proces a prístup žiaka v rámci neho.

Ťažiskovou formou hodnotenia v predmete umenie a kultúra je formatívne hodnotenie procesov, ktoré sa odohrávajú priamo na hodine v žiakovom myslení a cítení. Nejde však o jednoduché jednoslovné vyjadrenie typu „dobré“, „len tak ďalej“, „správne“. Dôležité je rozvinúť zložitejšie slovné hodnotenie na hodine tak, aby učiteľ poskytol žiakovi citlivú, veku primeranú a analyticky podloženú spätnú väzbu o rôznych aspektoch jeho činnosti. Vo vzájomnej komunikácii má žiak možnosť klásť otázky alebo zdôvodniť svoj prístup. Túto formu je vhodné kombinovať so sebahodnotením žiaka.

Cieľom je dosiahnuť, aby žiak nebol len jednorazovo hodnotený na záver hodiny či po podanom výkone. Predmet umenie a kultúra si vyžaduje komplexnú spätnú väzbu na aktivitu žiakov, na spôsoby ich spolupráce, na ich motiváciu, ako aj na výsledky ich práce.

Záverečnou formou takejto komplexnej spätnej väzby je škálovanie formou známok, porovnateľné so známkovaním, aké sa používa na iných predmetoch vyučovaných na škole. Nie je však nutné známkovať každú prácu a každý výkon žiaka. Závisí od učiteľa, ktoré úlohy bude hodnotiť, aby hodnotenie poskytlo žiakovi i prostrediu dostatočný obraz o jeho kvalitách a vývoji.

Učiteľ berie ohľad na to, že vnímanie kultúry, porozumenie kultúrnym artefaktom a využívanie nástrojov kultúry pre seba vyjadrenie či komunikáciu súvisí so seba-projekciou, záujmami, motiváciou, hodnotovými orientáciami, fantáziou, emocionalitou, s úrovňou poznania u žiaka i s celým intímnyim svetom žiaka. Preto sa pri hodnotení treba vyvarovať paušálnych súdov a šablónovitých kritérií, ktoré by sa mohli necitlivo dotknúť osobnostného zamerania žiaka. Je dôležité uplatňovať diferencovaný a individuálny prístup. Predložené kritériá sú orientačné, učiteľovi ponúkajú základnú štruktúru pre analýzu jednotlivých zložiek činnosti žiaka v rámci umenia a kultúry.

V rámci predmetu umenie a kultúra hodnotíme tieto oblasti žiakovho správania:

- a) jazykové (alebo literárne), vizuálne, pohybové (alebo dramatické), zvukové (alebo hudobné) vyjadrenie spôsobu, akým žiak vníma kultúrne artefakty,
- b) tvorbu jazykových, vizuálnych, pohybových a zvukových artefaktov,
- c) reflexiu kultúrnych artefaktov; žiacku reflexiu ich vlastných postojov,
- d) rôznorodé prejavy názorov a postojov,
- e) prejavy zložitejších poznávacích procesov,
- f) prácu s informáciami,
- g) prácu s médiami,
- h) spôsoby komunikácie pri riešení úloh,
- i) prejavy spolupráce pri riešení úloh,

- j) prejavy motivácie k činnosti,
- k) prejavy rôznych kognitívnych procesov, prejavy emocionálnych procesov/ Rozvoj EQ a IQ zložiek v prepojení/

Pri hodnotení obsahu žiakovej práce uplatňuje učiteľ tieto hlavné kritériá:

- a) žiakovu flexibilitu vo vnímaní kultúrnych a iných artefaktov, znakov, situácií, činností, žiakovu otvorenosť k zmenám vo vnímaní kultúrnych artefaktov, znakov, situácií, činností,
- b) pestrosť žiakových tvorivých cieľov, pestrosť vyjadrovacích prostriedkov využívaných žiakom, schopnosť tvorivo manipulovať s vyjadrovacími prostriedkami rôznych oblastí kultúrnej tvorby a ako žiak rozpoznáva dôsledky a účinky svojej tvorby,
- c) žiakovu samostatnosť v reflexii kultúrnych artefaktov, v interpretácii kultúrnych znakov, v reflexii vlastnej tvorivej činnosti, ako žiak rozpoznáva dôsledky a účinky svojej tvorby. Hodnotíme, ako žiak identifikuje vlastné predsudky a stereotypy, ako žiak pozoruje a odlišuje prejavy emócií od emócií samotných.
- d) žiakovu schopnosť venovať pozornosť odlišným názorom a postojom, schopnosť tolerovať odlišné názory a postoje, hodnotíme žiakovu schopnosť obhajovať svoje názory a postoje, hodnotíme žiakovu schopnosť adaptovať svoje názory a postoje v novej situácii,
- e) ako sa u žiaka prehĺbuje poznanie kultúry, hodnotíme ako sa u žiaka rozširuje poznanie kultúry, ako žiak aplikuje získané poznanie na nové situácie,
- f) žiakovu samostatnosť v získavaní, spracúvaní a využívaní informácií a ako korektne narába s informáciami,
- g) žiakovu schopnosť samostatne argumentovať vo vzťahu k obsahom médií, vyhodnotiť dôsledky pôsobenia jednotlivých produktov médií.

V rámci predmetu umenie a kultúra učiteľ uplatňuje tieto hlavné kritériá:

- a) žiakovu kultivovanosť v komunikácii pri riešení úloh, schopnosť komunikovať s pomocou rôznych vyjadrovacích prostriedkov (slovných, pohybových, zvukových a pod.), efektívnosť žiakovej komunikácie pri riešení úloh a ako žiak interpretuje efektívnosť vlastnej komunikácie,
- b) originálny vklad žiaka do spolupráce pri riešení úloh, zodpovednosť žiaka pri riešení úloh schopnosť žiaka efektívne spolupracovať pri riešení úloh,
- c) prejavy žiakovho záujmu o kultúrne artefakty a o kultúrnu tvorbu, aplikáciu žiakovho záujmu do iných oblastí kultúrnej tvorby,
- d) pestrosť v prejavoch kognitívnych procesov u žiaka,
- e) zručnosti, s akými žiak prejavuje svoju emocionalitu, kultivovanosť v prejavoch žiakovej emocionality.

Stupňom 1 – výborný sa žiak klasifikuje, ak je tvorivý, flexibilný, otvorený zmenám, využíva pestré vyjadrovacie prostriedky a neustále ich obnovuje, reflektuje kultúrne procesy i svoje premeny.

Stupňom 2 – chváľitebný sa žiak klasifikuje, ak spĺňa kritériá, ale je menej samostatný, iniciatívny a tvorivý.

Stupňom 3 – dobrý sa žiak klasifikuje, ak realizuje úlohy priemerne, chýba mu iniciatíva, je slabo motivovaný k tvorbe, nerozširuje svoju flexibilitu, neosvojuje si nové vyjadrovacie prostriedky, komunikuje nekultúrovane, ťažšie identifikuje predsudky a stereotypy.

Stupňom 4 – dostatočný sa žiak klasifikuje, ak realizuje úlohy s pomocou imitácie, prejavuje len základné zručnosti v manipulácii s vyjadrovacími prostriedkami kultúry. Minimálne identifikuje prebiehajúce procesy, len s ťažkosťami aplikuje získané zručnosti, schopnosti a poznania v nových oblastiach.

Stupeň 5 – nedostatočný neodporúčame používať (pretože každý žiak má z rodiny a prostredia isté kultúrne návyky a schopnosť vnímania kultúrnych artefaktov).

V predmete Umenie a kultúra sa uplatňuje mimo známok aj hodnotenie: slovné – analytické, analyticko-syntetické, holistické, sumatívne hodnotenie bodové, hodnotenie percentuálne, hodnotenie znakom, ako a-absolvoval, n-neabsolvoval, + aktívny, - pasívny použitie formy rubrika Afektívna doména C, ak žiak v prezentácii hodnotí svoju činnosť a výsledný produkt. Učiteľ hodnotí, či sa jeho hodnotenie opiera o relevantné fakty.

Poznámky: Ťažiskom je samotný proces. Finálna tvorba nemusí byť vždy hodnotená, ak sa jedná napr. o prípravný náčrt, cvičenie, experimentovanie, doplnkové a rozširujúce námety, postrehy, schémy, a pod.

Nepoužitie známok / formatívne hodnotenie/ je rovnako silná didaktická metóda ako sumatívne hodnotenie, ak sú tieto metódy v správnej vzájomnej interakcii.

Samotné spriemerovanie známok v konečnom-záverečnom hodnotení sa neodporúča, i keď edukačný server je takto v školách nastavený, kvôli iným predmetom.

Chýbajúci žiak si písomku dopíše v prípade, že má nedostatok známok, alebo v prípade záujmu. Termín a miesto sa vzájomne dohodne medzi žiakom a učiteľom.